

Пушкар М. С.,
д.е.н., професор, професор кафедри спеціальних і
фундаментальних дисциплін,
Нововолинський науково-навчальний
інститут економіки та менеджменту

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ

Економічний розвиток України стане головною проблемою післявоєнного періоду і тому потрібно заздалегідь готувати програму наукового супроводу процесу відбудови зруйнованого господарства. З позицій науки процес відбудови почнеться з оцінки потенціалу країни, фінансових можливостей та пошуку найбільш ефективних ринкових ніш в міжнародному поділі праці,

В таких умовах надзвичайну важливу роль відіграватиме якість команди менеджерів, починаючи від розробки проектів, планів, бюджетів та контролю витрачання обмежених ресурсів міністерств, департаментів, корпорацій і закінчуючи окремими підприємствами і їх підрозділами. Без нових інформаційних технологій в обліковій та контрольній сферах неможливо досягти успіху в управлінській діяльності.

Саме в цей драматичний час – час військовий дій на фронтах проти російських окупантів, - потрібно посиленні інтелектуальний рівень розробок з перспективних напрямів розвитку облікової та контрольної систем для отримання актуальної інформації для менеджменту. Перш за все, потребує розробки теорія формування систем обліку та контролю. Це дві різні системи за методологією, у яких різні завдання та функції. Якщо облікова система мусить концентрувати увагу на формуванні фінансового, управлінського та стратегічного типів обліку, то контрольна система не може не орієнтуватися на якість підготовки інформації для управління цими типами обліку.

Вхідний матеріал з оточуючого середовища і процеси в цих системах постійно упорядковуються, структуруються і матеріалізуються внаслідок змін середовища, тому життєздатна система з часом переорганізовується. Постійний рух уперед, а не стабільність стають основною тенденцією розвитку систем.

Управління обліковою системою з часом стає більш інтелектуальним, воно вимагає організації контролю за все більшою кількістю її параметрів, що обумовлено ускладненням середовища та збільшенням кількості сигналів на вході та виході із систем, оскільки такі параметри вимагають нових зв'язків між елементами системи. На жаль, обліковий персонал, за традицією організовує процес збору й обробки фактів господарської діяльності лише на основі стандартів – свого роду вказівок, через що вони не розуміють і не бажають розуміти всю складність інформаційного ресурсу у створенні додаткової вартості, що є метою менеджменту. А нерозуміння представниками облікової науки діалектики змін середовища, формує світобачення і стереотип мислення яке позбавлені будь – якого натяку на науковість. Хоча іноді бухгалтери використовують термін «системний підхід», вони не завжди вкладають у нього той зміст, який мали на увазі видатні вчені світового рівня, які розробляли теорію систем - Н. Вінер, Л. фон Берталанфі, С. Бір, У. Р. Ешбі, О. О. Богданов, П. К. Анохін, І. Пригожін, Г. П. Щедровицький та багато інших. Підміна наукового поняття системи різного роду симулякрами знецінює саму ідею можливості унаучнити облікове знання.

Панування буденного мислення у таких «науковців» гальмує розвиток науки і простій людині видається, скоріш за все, чаклунством, ніж наукою, оскільки, так звані, адепти «основ бухгалтерського обліку» послуговуються не загальносистемними принципами і законами, а на емпіричних правилах обробки даних, які були відомі ще купцям XV століття і замість науки про облік у нас є середньовічні правила записів у книги, які дають «посмертну інформацію».. Облік, позбавлений інформаційної теорії, яку розробила професор ЗУНУ В.З. Семанюк [1], настільки збіднений в інформаційному сенсі, що говорити про його користь для менеджменту практично не приходиться.

Науку про систему обліку логічно віднести до класу метрологічних, оскільки, у своїй основі, вона пов'язана з кількісним вимірюванням фактів господарської діяльності, їх інтерпретації та отриманням інформації для потреб менеджерів. З одного боку – факти, а з іншого – запит на інформацію, ось що повинно бути предметом науки. Єдиний тип обліку, що характерний для

більшості підприємств України - «бухгалтерський облік», - не можна назвати ідентифікувати як систему, оскільки системою можна назвати з набір підсистем з кількох типів обліку, які формують загальну гіперсистему, здатну задовольнити потреби користувачів в інформаційних ресурсах про діяльність підприємства у просторі й часі. Цілісна система обліку включає окремі взаємопов'язані підсистеми спеціального призначення, тому зусилля науковців потрібно спрямувати на дослідження структури, функцій, методів отримання інформації у нових підсистемах. На практиці цілісність і стійкість системи досягається створенням одного центру отримання інформаційних ресурсів (принцип моноцентризму), який обмежує різноманіття функцій і структури та координує процеси підсистем досягаючи злагодженої єдності та ефективної роботи облікового апарату. Система функціонує на принципі організаційної безперервності, під якою розуміють відкритість до змін окремих елементів своєї внутрішньої структури і навіть повної модифікації. Система може бути життєздатною тільки у випадку застосування принципу сумісності її підсистем.

В обліковій системі сумісності досягають через концептуальну, архітектурну та організаційну єдність отриманого продукту – інформаційні ресурси для менеджерів різних рівнів [2]. Якщо у системі підприємства не створена інтелектуальна життєздатна система обліку, то не може бути життєздатною система управління й життєздатним підприємство. З цього випливає, що без надійної облікової системи нового типу не можна чекати успішної діяльності бізнесу. Центральне місце у системі належить утворюючому фактору, під яким розуміють результат (продукт) її функціонування, - достатній обсяг інформаційних ресурсів для менеджменту, який здійснює реальний процес контролю на основі облікової інформації в реальному часі.

Література

1. Семанюк В.З. Інформаційна теорія обліку в постіндустріальному суспільстві: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 392 с.
2. Пушкар М.С., Чумаченко М.Г. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація. Тернопіль: Карт-бланш. 2011. 336 с.